

MỘT SỐ BIỆN PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG GIÁO DỤC - ĐÀO TẠO

LÊ DUY VY

Giám đốc Sở GD-ĐT tỉnh Thái Nguyên

Bất cứ một quốc gia nào trên thế giới cũng đều quan tâm đến giáo dục - đào tạo (GD-ĐT) và để xây dựng được một nền giáo dục thực sự có chất lượng đáp ứng được nhu cầu của xã hội và thời đại là một quá trình làm việc hết sức khoa học và nghiêm túc, đòi hỏi các nhà quản lý giáo dục có sự năng động sáng tạo trong đổi mới công tác quản lý chất lượng giáo dục (CLGD). Theo PGS.TS Trần Kiều, chất lượng đó là: "Cái tạo nên phẩm chất giá trị của một con người, sự vật, hiện tượng" (1), đây là một cơ sở khoa học rất quan trọng cho việc "đo" chất lượng.

1. *Cải tiến cuối cùng của GD-ĐT là tạo được một sản phẩm đích thực, đó là nguồn nhân lực hùng hậu có đủ mọi điều kiện để đáp ứng được sự nghiệp CNH, HĐH đất nước.* Muốn vậy, việc đầu tiên cần phải làm là: *giáo dục cho mọi người có nhận thức đúng đắn về vị trí, vai trò quan trọng của GD-ĐT đối với sự phát triển của xã hội và nhân loại.* Đó là một việc làm rất cần thiết và thường xuyên để cho mọi người trong xã hội đều có nhận thức như vậy. Người lãnh đạo, người làm quản lý giáo dục phải là những người tiên phong đổi mới trong nhận thức về công tác quản lý CLGD, khi đã có nhận thức đúng đắn, chúng ta tin rằng họ sẽ có hành động đúng. Thực tế trong xã hội của chúng ta hiện nay, GD-ĐT đã được Đảng và nhà nước rất quan tâm. Thế kỉ XXI là thế kỉ hội nhập và phát triển. Do vậy, GD-ĐT là một vấn đề then chốt có tác dụng góp phần quyết định sự phát triển của xã hội. Chăm lo đến GD-ĐT là điều hoán toàn đúng đắn mà Đảng và Nhà nước ta đã khẳng định trong Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ IX: "Giáo dục đào tạo là quốc sách hàng đầu", quan điểm đó phù hợp với xu thế phát triển của xã hội và thời đại. Để cho công tác quản lý CLGD được đổi mới và có hiệu quả, trước hết cần đổi mới ngay trong nhận thức của lãnh đạo ở từng địa phương, phải thực sự coi GD-ĐT là quốc sách hàng đầu. Hay nói một cách khác, quan điểm đó phải ngấm sâu vào tư tưởng tình cảm của họ. Như vậy GD-ĐT mới có sự ủng hộ, quan tâm tạo điều kiện một cách sâu sắc toàn diện của xã hội. Trong thời gian qua, có những nơi, nhất là những vùng sâu, vùng dân tộc, miền núi đời sống của

GV thực sự khó khăn, cơ sở vật chất (CSVC) thiếu thốn, cuộc sống tinh thần nghèo nàn, chế độ chính sách đãi ngộ chưa hợp lý và kịp thời. Bên cạnh đó, sự quan tâm của các cấp chính quyền địa phương đối với giáo dục còn e dè, thậm chí còn trông chờ vào cấp trên. Do đó đã không động viên kịp thời để đội ngũ GV được an tâm công tác. Thực tế cho thấy, nơi nào lãnh đạo của tỉnh, chính quyền địa phương chưa thực sự quan tâm đến GD-ĐT thì nơi đó chất lượng GD-ĐT chưa cao. Ngược lại, nơi nào được tạo điều kiện và có sự quan tâm chăm lo của các cấp, các ngành thì nơi đó CLGD được nâng lên một cách rõ rệt. Do vậy, để nâng cao nhận thức cho cán bộ lãnh đạo từ trung ương đến địa phương, đặc biệt là những cán bộ, chuyên viên được phân công theo dõi lĩnh vực GD-ĐT của tất cả các ban, ngành, đoàn thể, Đảng và Nhà nước nên tổ chức các hội nghị chuyên đề để tập huấn nâng cao nhận thức cho đội ngũ đang trực tiếp chỉ đạo giáo dục ở các cấp bộ - tỉnh - huyện.

2. Việc nâng cao CLGD không thể không nói đến một yếu tố hết sức quan trọng có tính chất quyết định, đó là: *phải xây dựng được một đội ngũ GV vừa hống vừa chuyên.* Trong xu thế hội nhập và phát triển của thế kỉ XXI, yếu tố con người là hết sức quan trọng. Do vậy, đào tạo được một lớp người có sức khoẻ, có phẩm chất đạo đức tốt, có trí tuệ cao thì ngoài các điều kiện và yếu tố như: nội dung chương trình, phương pháp giảng dạy, CSVC, môi trường sư phạm, mối quan hệ chặt chẽ giữa gia đình, nhà trường và xã hội... thì đội ngũ GV là người đảm nhận trách nhiệm cao cả trong việc bồi dưỡng đào tạo thế hệ trẻ. Mục tiêu giáo dục phổ thông đã được nêu trong *Luật Giáo dục* là: "Giúp học sinh phát triển toàn diện về đạo đức, trí tuệ, thể chất, thẩm mỹ và các kĩ năng cơ bản nhằm hình thành nhân cách con người Việt Nam xã hội chủ nghĩa, xây dựng tư cách và trách nhiệm công dân, chuẩn bị cho HS tiếp tục học lên hoặc đi vào cuộc sống lao động, tham gia xây dựng và bảo vệ Tổ quốc" (2). Do vậy, chúng ta cần quan tâm đầu tư bồi dưỡng để không ngừng nâng cao về phẩm chất chính trị, đạo đức, tác phong và chuyên môn nghiệp vụ cho lực lượng nòng cốt này để từ đó xây dựng được một đội ngũ GV thực sự có lối sống trong sáng, có bản lĩnh vững vàng, có lương tâm nghề nghiệp, có nghiệp vụ sư phạm nhuần nhuyễn, có tay nghề cao, luôn luôn năng động sáng

lao trong tìm tòi khám phá tri thức khoa học và là tầm gương sáng có ảnh hưởng sâu sắc đến sự phát triển tư tưởng, tình cảm và đạo đức, tác phong của các thế hệ HS.

Thức tế hiện nay, trong các địa phương, từng ngành học, bậc học: mầm non, tiểu học, trung học cơ sở, trung học phổ thông và đến cao đẳng, trung học chuyên nghiệp, đại học, số lượng GV đã được đào tạo, cập chuẩn và nâng chuẩn với một tỉ lệ cao. Song, để đáp ứng được yêu cầu và đảm bảo được CLGD, Bộ GD-ĐT cần có một quy chế cụ thể về đào tạo, bồi dưỡng nâng cao trình độ của đội ngũ GV. Từng bước đổi mới chương trình đào tạo bồi dưỡng GV, xây dựng những tiêu chuẩn cụ thể đối với GV và chuẩn hoá, hiện đại hoá đội ngũ GV, đồng thời tạo ra được thể chế quản lí rõ ràng, có như vậy mới đảm bảo được kĩ cương nền nếp và chất lượng trong GD-ĐT.

3. Đổi mới công tác quản lí chất lượng GD-ĐT cần coi trọng việc đổi mới phương pháp dạy học. Vì có đổi mới phương pháp thì mới giúp HS từng bước chủ động sáng tạo chiếm lĩnh tri thức mới và sử dụng tri thức một cách độc lập. Từ đó dạy cho HS có đủ khả năng đánh giá các sự kiện, các tư tưởng, các hiện tượng một cách sáng suốt khi bắt gặp trong cuộc sống, trong học tập và trong quan hệ với mọi người. Chủ ý coi trọng phương pháp dạy lí thuyết gắn liền với thực hành để giúp HS hiểu được bản chất vấn đề và biết vận dụng linh hoạt sáng tạo trong hoạt động thực tiễn.

Trong những năm qua, tình trạng phổ biến là dạy học nặng về thuyết trình, giờ dạy hầu như GV làm việc là chủ yếu dẫn tới HS hoàn toàn thụ động trong tiếp thu kiến thức, vì thế không phát huy được tính sáng tạo, năng động của người học, dẫn tới hạn chế trong tiếp thu, trong suy nghĩ và phán đoán, ảnh hưởng lớn đến hiệu quả, chất lượng của GD-ĐT.

Đổi mới phương pháp cần gắn liền với đổi mới nội dung chương trình SGK và thiết bị dạy học. Thế kỉ XXI là thế kỉ của trí tuệ, vì thế việc tập trung cho chất lượng giáo dục là hợp lí, cho nên mối quan hệ gắn bó trong quá trình đổi mới của các yếu tố trên không thể tách rời nhau được.

Tuy nhiên, cần lưu ý, quá trình đổi mới nội dung chương trình cần thiết thực, phù hợp với đối tượng, không làm mất đi bản sắc dân tộc mà vẫn đáp ứng được yêu cầu của xã hội và thời đại. Trang thiết bị dạy học cần đảm bảo đồng bộ, hiện đại và gắn liền với thực tiễn. Ngành GD đã chỉ đạo các Công ti sách - thiết bị trường học có kế hoạch cụ thể, chủ động liên hệ để mua thiết bị dạy học theo đúng yêu cầu đảm bảo chất lượng cho giảng dạy. Bên cạnh đó còn tổ chức tập huấn GV nắm chắc được nội dung, chương trình đổi mới. Tuy nhiên, chất lượng thiết bị dạy học chưa thực sự đáp ứng được yêu cầu của người học,

giả thành công cao, độ bền chưa đảm bảo, độ chính xác còn hạn chế, số lượng chưa đáp ứng nên ảnh hưởng không nhỏ đến chất lượng GD-ĐT. Theo chúng tôi, nên có kế hoạch dài hơn để chủ động đảm bảo được chất lượng, hiệu quả và thời gian của từng năm học, đồng thời cần có một kinh phí thích hợp để đầu tư cho trang thiết bị dạy học ở các nhà trường.

4. Một trong những yếu tố không thể không nhắc đến trong việc đổi mới và nâng cao chất lượng giáo dục, đó là đầu tư CSVC cho các nhà trường như: phòng học, phòng thí nghiệm, phòng thư viện, phòng học tiếng, phòng y tế,.... sân chơi, bãi tập, trang thiết bị đồng bộ hiện đại, tiến tới xây dựng nhà trường không chỉ đạt chuẩn mà còn hiện đại, đáp ứng được yêu cầu phát triển của xã hội. Hiện nay, ở các địa phương trong toàn quốc, điều kiện CSVC chưa đáp ứng được yêu cầu để nâng cao chất lượng GD-ĐT. Nhiều nơi còn phòng học tạm bằng tranh tre nứa lá, nhiều nhà trường đã xuống cấp trầm trọng, thậm chí còn thiếu phòng học...

Kinh nghiệm GD-ĐT ở một số nước trên thế giới cho thấy: được học tập trong một môi trường tốt hơn, hiện đại hơn thì chất lượng GD-ĐT cao hơn. Từ đó, có thể khẳng định: điều kiện CSVC, trang thiết bị dạy học có tác động quan trọng đến việc nâng cao chất lượng GD-ĐT. CSVC tốt sẽ tạo ra được điều kiện môi trường tốt, đáp ứng được nhu cầu học tập, vui chơi của các em, giúp các em phát triển một cách toàn diện.

5. Để nâng cao chất lượng giáo dục, công tác kiểm định CLGD, thanh tra giáo dục cũng cần phải đổi mới đáp ứng với yêu cầu của xã hội. Thanh tra là công cụ quan trọng để nâng cao hiệu lực quản lí nhà nước, tăng cường kỉ cương, kỉ luật và làm cho pháp luật được thực thi nghiêm chỉnh. Thanh tra giáo dục là sự nghiệp của cán bộ quản lí giáo dục: lãnh đạo phải kiểm tra, thanh tra thường xuyên. Không coi trọng thanh tra tức là tước mất một vũ khí cần thiết của người lãnh đạo.

Trong chỉ đạo thanh tra, kiểm tra, ngành hết sức chú ý đẩy mạnh công tác kiểm tra nội bộ trường học. Công tác này đóng góp phần rất lớn vào hiệu quả. Công tác này cũng góp phần vào nền nếp, kỉ cương và nắm bắt xử lí kịp thời tình huống phát sinh trong công tác quản lí. Hằng năm, ngành tổ chức tập huấn nghiệp vụ cho CBOQL của toàn ngành, để giúp CBQL trong công tác kiểm tra nội bộ trường học. Tuy nhiên, thực tế, lực lượng thanh tra chuyên môn là các cán bộ chuyên môn của Sở - họ vừa chỉ đạo chuyên môn vừa tham gia thanh tra, do vậy có khi không đáp ứng theo tổ chức đoàn thanh tra. Trong đánh giá GV cũng không tránh khỏi những khó khăn khi đánh giá GV ở các vùng miền có điều kiện làm việc và đối tượng HS khác nhau.

Chính vì vậy, trước yêu cầu nâng cao CLGD một cách đích thực, công tác thanh tra giáo dục cần thực hiện tốt các điểm sau đây:

- Đảm bảo ổn định về nền nếp thanh tra, triển khai và làm đủ, làm đúng các yêu cầu quy định thanh tra tại các văn bản của Nhà nước và của ngành Thanh tra hiện hành.

- Quán triệt thanh tra, kiểm tra trong toàn ngành bao gồm: thanh tra phát hiện ngăn chặn sai phạm và phát huy được nhân tố tích cực, giúp đổi tượng thanh tra hoàn thành nhiệm vụ. Đánh giá đúng thực chất hiệu quả công việc của đối tượng thanh tra. Phát hiện mặt tốt để kịp thời động viên và chỉ ra những điểm chưa tốt để sửa chữa khắc phục. Từ đó giúp cho CBQL nắm được thông tin để xử lý, khen, chê chính xác, kịp thời giúp cho đối tượng thanh tra vươn lên. Để đánh giá được mục đích trên, đòi hỏi hoạt động thanh tra, kiểm tra thi hành đầy đủ các nguyên tắc như tuân thủ pháp luật, tính kế hoạch, khách quan, hiệu quả và tính giáo dục. Trong đó phải thấy nguyên tắc khách quan bảo đảm phản ánh đúng sự thật. Để có khách quan, phải sâu sát, tỉ mỉ, thực tế, tôn trọng sự thật.

6. Bên cạnh những yếu tố đã trình bày ở trên, để nghị *Nhà nước cần có một thể chế, chính sách đãi ngộ cụ thể, hợp lý đối với đội ngũ GV và CBQL giáo dục*. Có như vậy, chúng ta mới tạo ra được một hành lang pháp lý rõ ràng, từ đó không chỉ động viên thúc đẩy được CLGD mà còn tạo được nền nếp, kỉ cương trong giáo dục.

Có thể nói: nâng cao CLGD là mục đích, là nhu cầu của nhân loại nói chung và của GD-ĐT nói riêng. Bởi vì, CLGD ngày càng được nâng cao sẽ là cơ sở tốt để chúng ta đào tạo được một lớp người có đủ điều kiện đáp ứng được sự nghiệp CNH, HĐH đất nước.

Xu thế hội nhập và phát triển của thế kỉ XXI, đòi hỏi GD-ĐT Việt Nam phải không ngừng đổi mới để vươn lên đáp ứng được yêu cầu của thời đại. Phải xây dựng một nền giáo dục thực sự vì mọi người mang đậm bản sắc dân tộc và tinh hoa của nhân loại. □

Tài liệu tham khảo

1. **Về chất lượng giáo dục**. Tài liệu Hội thảo “Chất lượng giáo dục và kĩ năng sống”. H. 9/2003.
2. **Luật Giáo dục**. NXB Chính trị Quốc gia. H. 1998.